

Питання державного будівництва, конституційного, цивільного й міжнародного права

УДК 342.849.2(477)

В. Є. Шеверєва,
канд. юрид. наук
Національний університет
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»,
м. Харків

МАСОВІ АКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕДВИБОРНОЇ АГІТАЦІЇ

У статті розглядаються масові акції як прояв політичної активності та форма передвибірної агітації. Проаналізовано проведення таких форм передвибірної агітації, які можна віднести до масових акцій: мітинги, походи, демонстрації, пікети, концерти, вистави, спортивні змагання тощо в аспекті існуючого законодавства та проекту Закону про свободу мирних зібрань, окреслено специфіку проведення масових заходів за участі кандидатів на виборні посади.

Ключові слова: масові акції, свобода мирних зібрань, передвибірна агітація, виборчий процес.

Самостійною формою передвибірної агітації, відокремленої від інших, виборче законодавство України виділяє проведення мітингів, походів, демонстрацій, пікетів, які охоплюються поняттям «масові акції».

Проблеми проведення масових заходів висвітлено у працях сучасних українських та російських дослідників, перш за все В. В. Букача, Є. І. Ковешнікова, Д. А. Левчика, Ю. М. Лемішка, О. В. Сивопляса, О. В. Ушакова та ін. Однак питання проведення масових заходів як форми передвибірної агітації вітчизняні вчені не досліджували. Виняток становлять деякі праці російських науковців, зокрема дослідження М. В. Хачатурова [21].

В юридичній літературі висловлюється пропозиція ввести до наукового обігу і в законодавче регулювання об'єднуюче поняття «масові публічні заходи», оскільки воно, на відміну від інших узагальнюючих словосполучень, таких як «масові заходи», «масові акції», «мирні збори», «мирні зібрання», більш точно відбиває зміст, сутність і спрямованість усіх передбачених Основним Законом України масових заходів, акцентує увагу саме на наявності публічного інтересу в процесі їх організації та проведення [8, с. 14].

Право на проведення масових акцій слід розглядати як спосіб обміну думками з різних питань життя суспільства, спосіб поширення думок, поглядів, ідей

та переконань, спосіб оперативного з'ясування та вивчення громадської думки та в кінцевому підсумку – спосіб реалізації права на вільне вираження власної думки [20, с. 23].

Згідно з позицією Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) у справі «Фельдек проти Словаччини», сприяння вільній політичній дискусії є дуже важливою рисою демократичного суспільства. Суд приділяє найбільше уваги свободі вираження поглядів у контексті політичної дискусії та вважає, що для виправдання обмежень політичних висловлювань потрібні дуже серйозні підстави. Якщо дозволяти широкі обмеження політичних висловлювань, в окремих випадках це, безсумнівно, впливатиме на повагу до свободи вираження поглядів взагалі в цій державі (п. 83) [17].

Очевидно, мітинги, демонстрації, збори є, з одного боку, специфічними формами, що об'єднують громадян і мають тимчасовий характер, з іншого – їх мета полягає у вираженні певних думок, переконань. Таким чином, свобода зібрань виступає як інтегруюче суб'єктивне право, що дозволяє поєднувати ефект колективності з можливістю виражати власну позицію з того чи іншого питання суспільного життя [3, с. 23].

Відповідно до ч. 1 ст. 39 Конституції України, «громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування» [7]. Порівнюючи ст. 39 Конституції України та ст. 11 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини, можна відзначити, що положення Конституції дещо відрізняються від Конвенції. В останній йдеться про «кожну людину», тобто проголошується приналежність права на свободу мирних зібрань усім особам незалежно від громадянства, а в Конституції – тільки громадянам України.

Науковці з цього приводу зазначають, що закріплення інших, не передбачених ст. 39 Конституції, форм проведення масових заходів є неконституційним [10, с. 57]. На наш погляд, перелік масових заходів, наведений у ст. 39 Конституції, є вичерпним і розширювальному тлумаченню не підлягає, а тому змінити існуючий стан справ можливо лише шляхом внесення змін до Основного Закону, наприклад, такого змісту: «Законом може бути передбачене проведення й інших масових заходів (зібрань)». Такий підхід надав би можливість уникнути

суперечок із приводу законності того чи іншого масового заходу.

У зв'язку з цим потребує з'ясування питання про те, чи поширюються вимоги ст. 39 Конституції України на всі прояви політичної активності у вигляді масових публічних заходів, зокрема й на ті, що проводяться в межах референдних та виборчих процедур [8, с. 1].

Якщо звернутися до законодавства Австрії, Білорусії, Великобританії, Італії, Російської Федерації (далі – РФ), Таджикистану, Угорщини, Франції, ФРН, то при його аналізі можна відзначити, що тут передбачено регулювання та нагляд за проведенням масових заходів, переважно громадсько-політичних, в окремому нормативному акті на рівні Закону в рамках двох підходів: перший – в державі існує загальний законодавчий акт, який визначає поняття масового заходу, порядок забезпечення громадського порядку і безпеки під час його проведення, та другий – держава законом встановлює порядок проведення окремих видів масових заходів, як правило, – громадсько-політичних, адже саме вони є найбільш проблемними в плані забезпечення правопорядку [18, с. 246-247].

Отже, перш за все необхідно прийняти Закон про масові заходи, на що є пряме посилання

в Конституції, відсутність якого не лише спричиняє труднощі в регламентації форм передвиборної агітації, правозастосовній діяльності, а й негативно впливає на стан додержання прав і свобод громадян. При прийнятті спеціального Закону про масові акції бажано залишити поза його регулюванням зустрічі з виборцями, які проводяться у приміщеннях, оскільки це набуло правового регулювання у виборчих законах і це, на наш погляд, є достатнім.

Зазначена позиція знаходить підтримку і у відповідних законопроектах, зокрема в проекті Закону України «Про свободу мирних зібрань», більш відомого як законопроект № 2450 [14]. У травні 2009 р. він був поданий до Парламенту, який прийняв його в першому читанні 03.06.2009 р. Закон у новій редакції повторно був надісланий Венеціанській комісії та ОБСЄ/БДІПЛ для здійснення правової оцінки.

Відповідно до ст. 2 проекту Закону, певні види зібрань виключені зі сфери його дії. Стосовно цього Венеціанська комісія та ОБСЄ/БДІПЛ зауважують, що виключення «зустрічей виборців з кандидатами» не було поширене на «всі пов'язані з виборами зустрічі», як рекомендувалося у Спільній думці 2009 р. Загальний закон про зібрання

повинен охоплювати зібрання, що пов'язані з передвиборчими кампаніями, невід'ємною частиною яких є організація публічних заходів. Тому Венеціанська комісія та ОБСЄ/БДІПЛ нагадують про свою рекомендацію внести до цього положення зміни для забезпечення того, щоб ... зустрічі виборців з кандидатами у депутати та обраними депутатами, кандидатами на пост Президента України, у громадських місцях, захищалися відповідно до проекту Закону чи будь-якого іншого первинного законодавчого акта, що може визначатися у Проекті Закону. Також повинна забезпечуватися переважна сила його положень над будь-якими іншими нормами, які стосуються зібрань та які можуть бути суворішими, ніж існуючі положення Проекту Закону (п. 20 Спільного висновку) [16].

Як зазначалося у Спільній думці 2009 р., Венеціанська комісія та ОБСЄ/БДІПЛ вітають бажання не регулювати певні види заходів. Незважаючи на це, вважають, що деякі категорії зборів, що виключені зі сфери дії Закону у ст. 2 (наприклад, «зібрання, що проводяться з метою відпочинку» чи «громадські розважальні заходи»), можуть підрвати чіткість та передбачуваність закону. Так, організатори зібрання можуть

вважати, що їхнє зібрання підпадає під категорію відпочинку чи розваг і, таким чином, не потребує повідомлення. Проте органи влади можуть мати іншу думку стосовно конкретного зібрання і вважати, що воно не проводиться для відпочинку і не призначається для цілей розважання громадськості, та обумовлювати його проведення повідомленням і виконанням (інших) вимог Закону. Тому рекомендується приділити більшу увагу визначенню цих винятків для точного визначення заходів, які не підлягають регулюванню, та зменшення ймовірності протиріч у тлумаченні (п. 21) [16].

Це є актуальним з огляду на те, що під час виборчого процесу під виглядом розважальних заходів є випадки проведення акцій громадсько-політичної спрямованості з метою спонукати виборців голосувати чи не голосувати за кандидата (список кандидатів).

До того ж така норма, як наслідок, викликає те, що ініціатори проведення заходу не набувають статусу організаторів, а відповідно і пов'язаних із цим статусом юридичних прав та обов'язків; на власний розсуд можуть обрати час, місце, спосіб проведення заходу тощо, а його учасники не мають гарантій забезпечення громадського порядку та власної безпеки з

боку органів внутрішніх справ, що є неприпустимим [9, с. 87].

На думку В. В. Долежана, у майбутньому Законі про масові публічні акції категорія розважальних заходів має регулюватися лише в тих випадках, коли останні проводяться поза концертними залами і спортивними спорудами. При цьому, розглядаючи питання щодо необхідності поширення правового регулювання масових заходів на різні форми передвиборної агітації, він дотримується позиції, що у зв'язку з швидкоплинністю виборчого процесу та законодавчим принципом свободи передвиборної агітації такої потреби немає [5, с. 88].

Однак у Конституції України відсутня вказівка на те, що під час виборчої кампанії загальні вимоги до проведення масових заходів не застосовуються, а тому масові акції, що проводяться у формі передвиборної агітації, на нашу думку, повинні регулюватися як Законом про такі акції, так і виборчим законодавством.

Проведення публічних заходів, окрім тих, що організовує територіальна чи окружна виборчі комісії, повинно бути оплачено на договірній основі з коштів виборчого фонду (ч. 7 ст. 58 Закону про президентські вибори [4; 2004. – № 20-21. – Ст. 291], ч. 4 ст. 48 Закону

про місцеві вибори [4; 2010. – № 35-36. – Ст. 491]), а відповідно до Закону про парламентські вибори – проведення всіх без винятку публічних заходів (ч. 9 ст. 68 [4; 2005. – № 38-39. – Ст. 449]). Проте, як вбачається із судових рішень, не завжди вдається довести причетність суб'єкта виборчого процесу до проведення концертів, вистав, спортивних змагань, демонстрацій фільмів та телепередач чи інших публічних заходів, оскільки мають бути факти того, що такі заходи проходять із його відома, погодження та волі (Постанова від 26.03.2006 р. [6, с. 532-533]).

Якщо, наприклад, концерти артистів проходять одразу після зустрічі кандидатів із виборцями без оплати з коштів виборчого фонду, то це буде порушенням встановлених законом правил фінансування виборчої кампанії, однак лише у тому випадку, якщо вказані концерти є складовою частиною проведення кандидатами передвиборної агітації. При цьому про проведення передвиборної агітації, зокрема, свідчать: заклики учасників концерту підтримати на виборах відповідного кандидата, розповсюдження на концерті агітаційних передвиборних матеріалів, що закликають голосувати за кандидата, оголошення положень його передвиборної програми.

Сама ж присутність кандидата на концерті, організованому в період проведення виборів, не може бути визнана порушенням, якщо це безпосередньо не пов'язано з проведенням ним передвиборної агітації [11].

У випадку безкоштовної роздачі виборцям квитків на цей концерт (як і на будь-який інший розважальний захід), слід ставити питання про наявність факту підкупу виборців [2, с. 152]. Така позиція, зокрема, знайшла підтвердження у судовій практиці РФ: безкоштовні концерти, організовані кандидатом для виборців, розцінюються як предмет підкупу. При цьому в таких категоріях справ суд вказує, що обов'язковою ознакою підкупу є його здійснення за умови голосування «за» чи «проти» конкретного кандидата [1, с. 154].

В Україні також були спроби визнати проведення масових заходів підкупом виборців. Так, під час однієї з виборчих кампаній до суду була подана скарга щодо зобов'язання скасувати реєстрацію списку кандидатів від районної організації партії з мотивів порушення нею правил ведення передвиборної агітації у зв'язку з проведенням безкоштовної дискотеки за підтримки цієї партії, що позивач вважав підкупом виборців. І хоч у зв'язку з тим, що позивач чітко не вка-

зав у позовних вимогах встановлення факту підкупу виборців, його скарга була залишена без задоволення, у постанові суду з цього приводу була викладена така позиція (Постанова від 25.03.2006 р. [6, с. 330-332]). Якщо зазначена дискотека була організована згідно з виборчим законодавством (із повідомленням виборчої комісії, укладенням угоди на оренду площі тощо) і без умови голосування «за» чи «проти» конкретного кандидата, то це не можна вважати підкупом. Якщо ж при проведенні зазначеного масового заходу були урочисто передані матеріальні цінності, це є порушенням виборчого законодавства і може бути означено як непрямий підкуп (Постанова від 25.03.2006 р. [6, с. 514-517]).

У ч. 2 ст. 39 Конституції України зазначається, що «обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону (курсив наш. – *Ш. В.*) і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку...» [7]. За відсутності відповідного закону, на жаль, категорія «завчасного» сповіщення про проведення масових заходів залишається оціночною, що відкриває шлях до можливого обмеження конституційних прав громадян і зловживання з боку владних органів. Отже, саме шляхом

законодавчого регулювання сьогодні має бути впорядковане питання проведення демонстрацій, походів, мітингів, зборів та інших форм масових акцій, що набуває особливого значення у період виборчого процесу.

При цьому ЄСПЛ, розглядаючи справи про порушення ст. 11 Конвенції, по-перше, вивчає, чи було здійснено втручання в право на свободу мирних зборів, що гарантується Конвенцією. По-друге, він аналізує, наскільки втручання було законним, тобто відповідало національному праву конкретної держави. По-третє, Суд звертає увагу на мету, яку переслідувала держава, втручаючись у здійснення цього права. І, по-четверте, визначає, наскільки необхідним було втручання з урахуванням конкретних обставин справи. Даний підхід має велике практичне значення: якщо при відповіді на одне з перерахованих питань ЄСПЛ дається негативна відповідь, то констатується факт порушення державою свободи мирних зібрань [22, с. 20-21].

Згідно з Керівними принципами щодо свободи мирних зібрань ОБСЄ/БДІПЛ ні гіпотетичний ризик порушень громадського порядку, ні присутність радикально налаштованої групи осіб не можуть бути законними підставами для заборони мирного зібрання [15].

Також наголошується, що навіть при стихійних зборах у законі слід прямо передбачити виключення з вимоги про попереднє повідомлення у випадках, коли попереднє повідомлення є неможливим з практичної точки зору. Навіть у разі ненадання розумного пояснення факту неподання попереднього повідомлення, владі належить забезпечити захист будь-якого стихійного зібрання і сприяти його проведенню за умови збереження мирного характеру такого зібрання. Організатори, що ігнорують чинні вимоги про подання попереднього повідомлення або відмовляються їх виконувати, можуть бути згодом притягнуті до відповідальності.

Вважаємо за доцільне закріплення у Законі про масові акції положення про те, що громадяни в межах передвиборної агітації могли б без завчасного повідомлення проводити зустрічі з виборцями поза приміщеннями, які можуть просто перейти із зустрічі виборців у масовий захід. Звичайно, лише в тих місцях, де не проводиться інший масовий захід для запобігання проведенню контрдемонстрації.

Однак, як зазначалося, на сьогодні проблема законодавчого забезпечення проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій громадян в Укра-

їні залишається невирішеною. Зважаючи на це, впродовж 1990 – 2000-х рр. міські ради або ж їх виконкоми деяких обласних центрів України, зокрема Києва, Харкова, Дніпропетровська, Сум, Львова, Кіровограда, Полтави та деяких районних центрів прийняли власні рішення, якими затвердили порядок організації та проведення масових акцій.

Дослідники цього питання виявили таку залежність: кількість судових втручань у свободу проведення мирних зібрань більша там, де органи місцевого самоврядування прийняли такі локальні акти, що фактично обмежують конституційну свободу мирних зібрань. Наприклад, встановлюють строки сповіщення органів влади про проведення мирного зібрання, обмежують їх проведення конкретними місцями (наприклад, у Полтаві – місцем біля стадіону, подалі від органів влади) тощо [12].

На нашу думку, питання проведення масових заходів має визначатися виключно на законодавчому рівні, про що наголошується в Конституції, жодних положень місцевих органів влади в цій сфері не може бути. Тим паче, що вони зазвичай обмежують проведення масових акцій з підстав, не зазначених у Конституції України. Наприклад, рішення виконавчого комітету Сєверодонецької міської ради

від 05.11.2002 р. № 1836 «Про визначення місця проведення зборів, мітингів та інших акцій у м. Сєверодонецьк». Це рішення стало предметом судового розгляду. Так, судова палата у цивільних справах Верховного Суду України від 08.12.2004 р. зазначила, що рішення виконкому, хоча дійсно й носять *рекомендаційний* (на що вказував сам виконком. – *Ш. В.*), а не обов'язковий характер, однак у розумінні ст. 22 Конституції України є обмеженням прав заявника, оскільки як рекомендаційна норма вказує на бажаний характер поведінки особи і уповноважує її діяти певним чином, зокрема, утриматись від проведення масових зібрань в одних визначених рішеннями місцях, а вживати заходів для їх проведення в інших, визначених рішеннями, місцях [19, с. 93].

Слід зауважити, що у більшості випадків сфера дії зазначених актів не визначена або ж окреслюється загальним чином. І лише в окремих положеннях про порядок проведення масових заходів встановлюється, що сфера їх дії не поширюється на зустрічі виборців із кандидатами та обраними депутатами, кандидатами на пост Президента України (наприклад, п. 1.3 Положення про порядок організації та проведення в м. Чернівцях мирних зібрань) [13]. Треба

зазначити, що у 2011 р. відповідні положення в Чернівцях та Сімферополі були оскаржені та скасовані в судовому порядку як такі, що прийняті з перевищенням компетенції та порушують свободу мирних зібрань. Проте негативний вплив таких положень на реалізацію свободи мирних зібрань залишається незмінним.

Таким чином, необхідною є активізація наукових досліджень у зазначеній сфері, адже на сьогодні у конституційному праві не сформульовані конкретні ознаки розмежування понять мітингів, демонстрацій, вуличних походів, зборів тощо. Це ускладнює їх правову регламентацію, ефективність якої багато в чому залежить від чіткого визначення юридичного змісту кожної з політичних свобод.

При прийнятті Закону про масові заходи жодних положень органів місцевого самоврядування в цій сфері не може бути, однак у відсутності на цей час такого Закону вони повинні привести свої рішення про затвердження Положень про порядок проведення мирних зібрань у відповідність до вимог Конституції України та ст. 11 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Перспективою подальших наукових досліджень може бути розкриття таких форм передвиборної агітації, як публічні дебати, дискусії, «круглі столи», прес-конференції стосовно положень передвиборних програм та політичної діяльності партій (блоків) – суб'єктів виборчого процесу чи кандидатів у депутати тощо.

Список літератури: 1. *Аглеева Л. Т.* Предвыборная агитация в избирательном праве Российской Федерации (вопросы теории и практики) : дисс. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук : 12.00.02 / Лилия Тахирьяновна Аглеева. – Екатеринбург, 2006. – 189 с. 2. *Большаков С. В.* Информационное обеспечение выборов и референдумов в Российской Федерации / С. В. Большаков, А. Г. Головин. – [2-е изд.]. – М. : РЦОИТ ; Весь мир, 2007. – 304 с. 3. *Букач В. В.* Зміст конституційних політичних прав і свобод громадян / В. В. Букач // Право України. – 2001. – № 9. – С. 21–23. 4. Відом. Верхов. Ради України. 5. *Долежан В. В.* Проблеми правового регулювання організації і проведення масових публічних акцій / В. В. Долежан // Право України. – 2003. – № 7. – С. 84–89. 6. Збірник рішень судів за результатами розгляду скарг і заяв суб'єктів виборчого процесу з виборів депутатів Верховної Ради АРК, місцевих рад та сільських, селищних та міських голів 2006 року / [редкол. : Я. В. Давидович (голова), М. І. Мельник (заст. голови), М. І. Ставнійчук (заст. голови) та ін.]. – К. : Атіка, 2007. – 744 с. 7. Конституція України. 8. *Лемішко Ю. М.* Конституційно-правові основи участі громадян України у масових публічних заходах : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.02 / Ю. М. Лемішко. – Х., 2009. – 19 с. 9. *Марчук Д.* Законодавче регулювання масових заходів в Україні / Д. Марчук // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2010. – № 4. – С. 83–90. 10. *Міщенко С. М.* Стаття 39 Конституції України: проблемні питання застосування / С. М. Міщенко, С. А. Солоткий // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 1 (29). – С. 56–59. 11. *Постников А. Е.* Путеводитель по избирательному праву России [Електрон. ресурс] : пос. для канд. и член. изб. комиссий / А. Е. Постников, Л. Г. Алехичева ; вебсайт Ин-та развития избират. систем (ИРИС). – Режим доступа : <http://www.democracy.ru/>

library/practice/commissions/PostnikovGuide_2003. 12. Права людини в Україні – 2011. Х. Свобода мирних зібрань в Україні. [Електрон. ресурс] / Інформ. портал Укр. Гельсінської спілки з прав людини. – Режим доступу : <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1332322085>. 13. Про визначення порядку організації та проведення у м. Чернівцях мирних зібрань та визнання такими, що втратили чинність раніше прийняті рішення з цього питання [Електрон. ресурс] : рішення Чернівець. міськ. ради від 24.12.2009 р. № 1192 / Офіц. сайт Чернівець. міськ. ради. – Режим доступу : <http://chernivtsy.eu/portal/f/mr/ses2009047-1192.doc>. 14. Про порядок організації і проведення мирних заходів [Електрон. ресурс] : проект Закону України від 06.05.2008 р. № 2450 / Офіційний сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=32431. 15. Руководящие принципы по свободе мирных собраний [Електрон. ресурс] / Website Organization for Security and Co-operation in Europe. – Режим доступа : <http://www.osce.org/ru/odihr/24524>. 16. Спільний висновок Венеціанської комісії та ОБСЄ/БДІПЛ стосовно Закону України про мирні зібрання [Електрон. ресурс] : прийнята Венеціанською комісією на її 84-й пленарній сесії (Венеція, 15–16 жовтня 2010 р.) / Вебсайт blog.i.ua. – Режим доступу : <http://blog.i.ua/community/662/561640/>. 17. Справа «Фельдек проти Словаччини» (Case of Feldek v. Slovakia) : рішення Європейського Суду з прав людини від 12.07.2001 р. // Вісник Верхов. Суду України. – 2001. – № 6 (28). 18. Стеценко С. Обмеження права на свободу зібрання в законодавстві зарубіжних країн / С. Стеценко, А. Яременко // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : зб. наук. пр. за матер. XIII регіон. наук.-практ. конф., Львів, 8-9 лют. 2007 р. – Л. : Вид-во юр. ф-ту Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2007. – С. 246–248. 19. Ухвала судової палати у цивільних справах Верхов. Суду України від 08.12.2004 р. // Правове регулювання свободи мирних зібрань : матер. громад. слухань / упоряд. : С. Захаров, В. Яворський. – Х. : Фоліо, 2005. – С. 93–94. 20. Ушаков А. В. Право на проведення публичних заходів і його співвідношення з іншими конституційними правами і свободами людини і громадянина / А. В. Ушаков // Акад. юрид. журн. – 2007. – № 4. – С. 23–27. 21. Хачатуров Н. В. Правовое регулирование и особенности реализации права на предвыборную агитацию : дисс. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук : 12.00.02 / Николай Васильевич Хачатуров. – М., 2004. – 199 с. 22. Яковенко М. А. Конституционное право граждан Российской Федерации на проведение собраний, митингов, демонстраций, шествий и пикетирований в контексте практики Европейского суда по правам человека / М. А. Яковенко // Рос. правосудие. – 2011. – № 7 (63). – С. 19–25.

МАССОВЫЕ АКЦИИ В КОНТЕКСТЕ ПРЕДВЫБОРНОЙ АГИТАЦИИ Шеверева В. Е.

В статье рассмотрены массовые акции как проявление политической активности и форма предвыборной агитации. Проанализировано проведение таких форм передвыборной агитации, которые можно отнести к массовым акциям, как: митинги, походы, демонстрации, пикеты, концерты, выступления, спортивные соревнования и т. д. в аспекте действующего законодательства и проекта Закона о свободе мирных собраний с участием кандидатов на выборные должности.

Ключевые слова: массовые акции, свобода мирных собраний, предвыборная агитация, избирательный процесс.

MASS ACTIONS IN THE CONTEXT OF PRE-ELECTION CAMPAIGNING Shevereva V. E.

The article considers the mass actions as a manifestation of political activity and form of campaigning. Analyzes of these forms of pre-election campaigning is conducted that can be attributed to mass actions, such as: meetings, marches, demonstrations, pickets, concerts, performances, sporting events, etc., in terms of the current legislation and the draft Law on Freedom of Assembly, with the participation of candidates for election. Own recommendations on the regulation of mass actions as a form of campaigning in the future law on such events have been proposed.

Key words: mass actions, freedom of peaceful assembly, pre-election campaigning, the electoral process.

Надійшла до редакції 19.02.2013 р.